

vácsová z Ústavu etnologie a sociální antropologie Slovenské akademie věd se zaměřila na prekaritu bydlení a zkušenosti lidí žijících v komerčních ubytovnách. Michal Macháček z Fakulty filozofické Univerzity Pardubice nabídl autoetnografický vhled do vězeňského prostředí, včetně formálních i neformálních forem sociality a každodenních interakcí mezi vězni. Vendula Borgulová z Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové pak podrobila zkoumání adaptaci doživotně odsouzených vrahů na subkulturu věznice a jejich způsoby vyrovnávání se s minulostí a vinou.

Čtvrtý panel připomněl, že antropologie náboženství má stále co objevovat. Natálie Krásná z Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni představila svůj výzkum „temné strany alternativní spirituality“ skrze koncept sociální újm. Michaela Susedíková z 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy se věnovala vztahu osobní zkušenosti a ritualizovaného prostředí při užití psychedelického sekretu Bufo alvarius. Alena Prokopius z Filozofické fakulty Univerzity Karlovy pak

přiblížila neoaztécký tanec měsíce, čímž poukázala na hluboké ambivalence náboženské revitalizace a kulturní hybridizace. Panel zakončila Viktorie Pošvářová z Evangelické teologické fakulty Univerzity Karlovy příspěvkem o mnohonásobné náboženské orientaci v kontextu mesiánského judaismu v Izraeli.

Studentská antropologická konference v Plzni potvrdila, že představuje živý a funkční prostor pro sdílení idejí, vzájemnou inspiraci a přátelskou debatu. Pro řadu účastníků jde o první zkušenost s odborným vystoupením – pro některé o završení studia, pro jiné o začátek akademické dráhy. Na jedné straně je patrný posun od dominance doktorandů k vyššímu zastoupení studujících navazujících magisterských programů, což odráží aktuálně probíhající redukci doktorandských míst. Na straně druhé se ukazuje, že si konference i nadále zachovává svůj význam a smysl: poskytuje mladým antropoložkám a antropologům bezpečný prostor k prezentaci jejich výzkumů, podnětné diskusi a rozvoji profesního i osobního sebevědomí.

Jan Kapusta (Katedra antropologie, FF ŽČU, Plzeň)

5th Symposium of the ICTMD Study Group on Music and Dance of the Slavic World

Ve dnech 6.–8. října 2025 proběhlo páté sympóziu studijní skupiny ICTMD (International

Council for Traditions of Music and Dance) *Music and Dance of the Slavic World*. Tentokrát se pořadatelství

ujala Jana Ambrózová z oddělení etnologie Ústavu manažmentu kultúry a turizmu kulturologie a etnologie Filozofické fakulty Univerzity Konštantína Filozova v Nitře, mezi partnery bylo též občanské sdružení Tradana, oddělení výzkumu lidové hudby a etnomuzikologie vídeňské Universität für Musik und darstellende Kunst a slovenský komitét ICTMD. Na doprovodném hudebně-tanečním programu se aktivně podíleli nejen studenti, ale i samotní účastníci výzkumů J. Ambrózové: zahrála lidová hudba Pokošovci, jejíž výstupy se střídaly s hudebně-analytickým komentářem.

Letošní sympózium se zaměřilo na tři tematické okruhy. První okruh se vázal k politikám reprezentace (slovanských) jazyků v etnomuzikologii a folkloristice aneb k otázce jazyka v hudebně-tanečních kulturách. V herderovském smyslu byly lidové písně často médiem šíření národního jazyka a kultury, ale odrážely rovněž pestrost dialektů nebo vícejazyčné kompetence svých nositelů a příjemců. Ozvěnám jazyků původní domoviny v hudbě se na případech polských a českých emigrantů v USA věnovali Mariusz Pucia a Matěj Kratochvíl, Olga Pashina hovořila o interakcích ruštiny a domorodého jazyka v hudebních projevech Komi-Zyrjanů.

Druhý konferenční okruh se zaměřoval na hudebně a tanečně antropologickou dimenzi komplexních vztahů mezi lidovou hudbou a tancem a náboženskými prakti-

kami. Specifikem zemí mluvících slovanskými jazyky byl na jednu stranu v návaznosti na marxistickoleninskou ideologii dlouho potlačovaný zájem o náboženské projevy, duchovní písně a obřadní repertoár vůbec, na stranu druhou romantizující nahlížení na lidové a „pohanské“ projevy jako na autochtonní oproti vnějším „cizím“ vlivům, předepsaným náboženstvím. Všude současně byly a jsou významným aspektem hudebně-náboženské projevy menšin. Na sympóziu se v rámci tohoto okruhu objevily například příspěvky věnované Rusínům v ČR (Jana Tomková), Lemkům v Polsku (Tomasz Nowak) v období přesídlování v letech 1945–1947 nebo srbským pravoslavným zpěvákům v jižním Maďarsku (Jelena Jovanović).

Nejvíce příspěvků spadalo do třetího okruhu věnovanému konceptu regionu ve vztahu k tradici hudbě a tanci, problematizaci někdejších etnologických konceptů etnografických, národopisných či kulturních regionů a jejich dnešního uchopení samotnými aktéry, identifikujícími se různými způsoby právě prostřednictvím hudby a tance s vymezenou lokalitou. Specifické případy představují přeshraniční oblasti a pohraničí. V této souvislosti se tři příspěvky věnovaly Goralům z polsko-slovenského pomezí (Gabriela Gacek, Bernard Garaj a Alexandra Bachledová). Část příspěvků se vztahovala k politikám regionální reprezentace slovinské lidové hudby (Mojca Kovačič) a tamburašských

souborů (Drago Kunej, Teja Turk). Rovněž na slovinských příkladech tamburašských nástrojů a ukrajinské balalajky, resp. balabajky, byla diskutována úloha lidových hudebních nástrojů jakožto regionálních a současně národních symbolů. Řada příspěvků se na základě příkladů z Polska, Slovenska, Slovinska nebo Ukrajiny věnovala současným proměnám a různým způsobům využívání forem tradiční hudby i konkrétních lidových tanců (i v rámci masopustů a dalších lokálních festivit – Margita Jágerová, Daniela Stavělová) a také snahám o revitalizaci někdejších tradičních hudebních a tanečních projevů.

Vedle tematické pestrosti se na sympóziu sešla i širší paleta teoretických přístupů i metodologií, od archivního výzkumu historických pramenů po terénní výzkum zcela současných fenoménů, od ukrajinských svatebních obřadních tanců (Larysa Lukashenko) přes hudebně-analytické aspekty regionálního stylu lidových písní jihozápadních Čech (Zdeněk Vejvoda), problémy transkripce ruských lidových písní (Polina Proutskova a Olga Velichkina) až po apropiaci východoevropských písní v jidiš i izraelských tanců v kontextech českých regionálních festivalů židovské kultury z antropologické perspektivy (Zita Skořepová).

Vzhledem k pokračující válce na Ukrajině byly vysoce aktuální příspěvky mapující nové kontexty provozování ukrajinské lidové hudby, ať už na příkladech válečných uprchlíků v Holandsku (Iryna Fedun), stavu etnomuzikologického bádání na Ukrajině v 21. století (Iryna Dovhaliuk a Lina Dobrianska), nebo revitalizačních iniciativ v souvislosti s ukrajinskými hudebními tradicemi po roce 2014 (Anastasiia Mazurenko).

Počet aktivních členů této studijní skupiny pomalu, ale trvale narůstá. Přestože všichni autoři byli během evaluace členy programového výboru vyzváni k drobným až větším úpravám abstraktů, bylo sympóziem inkluzivní a větší část přihlášených příspěvků byla přijata. Jako vždy tak bylo možné se setkat s různou úrovní kvality i širším spektrem prezentačních stylů. Větší počet příspěvků při zachování dosud praktikovaného tří denního schématu se odrazil v organizaci konference. Program poprvé proběhl v jednom ze tří konferenčních dní ve dvou paralelních sekcích, vyvstal tak problém překryvu části programu. Organizátoři jej však vyřešili pořízením záznamů paralelně přednášených příspěvků. Zájemci z řad registrovaných účastníků sympózia tak nejsou ani o jednu z prezentací ochuzeni.

Zita Skořepová (Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., Praha)